

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački:

**UVOD U SPROVODNE OBREDE ZA POKOJNOGA ANĐELKA KLOBUČARA
(11. srpnja 1931. – 7. kolovoza 2016.)**

**Zagreb – Mirogoj, četvrtak,
1. rujna 2016. u 11.40 sati**

Cijenjena rodbino i prijatelji,
suradnici i poznanici pokojnoga
Anđelka!
Prečasnii gospodine Župniče
i Dekane
te ostala subraćo svećenici,
redovnici i redovnice,
draga braćo i sestre u Gospodinu,
Kralju vjekova kojemu sve živi!

Danas u ovom obredu, uz ljudsku riječ, odjekuje i govori glazba, kao poseban govor Božje riječi. Glazba u koju stanu naši životi. Upravo nju čujemo kada se spomene ime Anđelka Klobučara, i to ne bilo kakvu glazbu, nego glazbu života koja odzvanja i pred otajstvom smrti. To je *nova pjesma* koju je na svijet donio Isus Krist.

Ljudske su riječi nedovoljno ugođene i pomalo remete melodiju i skladbu koja, osim zemaljskih glazbenih ključeva, pred

notnim zapisima hodočašća zemljom ima ključ vjere u Isusa Krista i vjere u vječni život. Pokojni je Anđelko za sobom ostavio govor glazbe, ispovijed svojega života koju je prenio nama. Uraštao je u onu dionicu koja smrću ne prestaje, nego tek promijeni svoju dinamiku, ritam i – kada se misli da je utihnula – ona progovori nezaustavljivim *crescendom* i neslućenom puninom.

Draga braćo i sestre, ovdje smo da bismo Bogu zahvalili za Anđelkov život, za njegovo služenje i ljubav koju je naviještao i svjedočio. Ušao je u mnogo života glazbenika, đaka i studenata, svećenika i redovnika, istančanih znalaca ili usputnih slušatelja njegovih skladba. Ovdje smo da bismo njemu rekli hvala. Ja to činim i u ime zagrebačkoga nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića, naše Zagrebačke nadbiskupije i Crkve u hrvatskoj

domovini, ujedno izražavajući zajedništvo u osjećajima tuge svima u kojima je njegova smrt otvorila ranu ili ostavila ožiljak koji za sobom ostavlja smrt.

Ipak, još više, želim podijeliti nadu u besmrtnost, sigurnu nadu o kojoj progovara čežnja našega srca. Nju je Bog usadio u čovjeka, a nekima je podario dar da tu čežnju, koja nadilazi slutnju, pretoče u glazbu, u molitvu, u hvalospjev. To činimo u ovom obredu: hvalospjevno ispovijedamo da je Krist svojom smrću i uskrsnućem pobijedio neprijatelja života i darovao nam neizrecivost koja nas uvodi u nebesku usklađenost.

S tim raspoloženjem uđimo u ovo slavlje, moleći za pokoj duše našega brata Anđelka. Najprije se saberimo u zahvalnosti i poniznosti, spominjući se darovanih susreta i dobročinstava koje nam je Bog po njemu darovao.

HOMILIJA U SPROVODNIM OBREDIMA

Liturgijska čitanja: Rim 14, 7-12; iv 17, 24-26:

1. Razmišljajući o izboru čitanja za današnji sprovod pokušao sam ih gledati poput suzvučja, poput simfonije ili – još bolje – poput orguljske sonate u kojoj postoji preludij, a nakon njega slijedi tema. Zbog toga mi se činilo primjerenim izabrati najprije riječi apostola Pavla koje nam dozivaju u srce našu stvorenost, zemaljsku prolaznost i pripadnost čovjeka Bogu.

Braćo i sestre, pred smrću život postaje jasnijim; vraća nas na bit-

no i poziva na gledanje u dubinu, da bismo u toj dubini susreli novi nepregledni obzor vječnosti.

Nekoliko rečenica koje je taj učeni i ponizni Apostol uputio rimskim kršćanima i nas pita o svrsi našega života, djelovanja, o našim čežnjama i izborima, o izvoru i smislu naše radosti, ali i o našim nastojanjima, kušnjama, poteškoćama, pogrješkama te – ponajviše – o trpljenju.

Put traženja i pronalaženja, dvojba i sigurnosti, približavanja i

odmaka, oduševljenja i razočaranja, prošao je i pokojni Anđelko, sve do iskustva tjelesnih nemoćnosti koje su ga odvajale od najdražega, od glazbe, od orgulja. A sve što je želio reći pokušao je staviti u glazbu, jer je znao da će to što je on živio i drugi u glazbi moći naći. *Nitko od nas ne živi sebi; niti sebi umire. Gospodinovi smo. Želi li se istinski čuti Klobučarova glazba, ta se rečenica, taj se preludij ne može zanemariti.*

2. Danas mu dugujemo zahval-

nost, svaki od nas na svoj način, za darovano dvostruko svjedočanstvo koje ostaje preludijem kršćanskoga života: On je bio vjernik i onda kada su se drugi bojali i onda kada su se drugi vjere sramili.

Njegova je vjera bila istaknuta i u vremenu komunizma, dok su mnogi zaniijekali svoju vjeru i pripadnost Gospodinu i Crkvi. On je i tada živio Gospodinu. Drugo je svjedočanstvo njegov umjetnički raskošni glazbeni izražaj darovan Crkvi. Nije živio sebi, nego nam je darivao glazbenu molitvu, živu u glasu Crkve koja pjevajući i svirajući slavi Gospodina. Bio je među onima koji su vrhunsko umijeće ugradili u liturgiju, pozoran na njezinu nutarnju narav, ne namećući sebe, nego čuvajući smisao liturgije Crkve.

Samo on i Gospodin poznaju ta dva svjedočanstva do kraja, uvelike sačuvana u glazbenim zvucima, osobito u glazbi orgulja kroz koje u njegovim skladbama nije prolazio tek zrak, nego dah Božjega Duha.

3. Osjetilo se to po onome o čemu govori tema današnje sonate u evanđelju koje smo čuli: Isus koji objavljuje ime svojega i našega Oca; koji je došao da bi ljude vratio u Božji zagrljaj, da ljubav kojom je Isus ljubljen i kojom je ljubio bude u nama. Njegov dolazak na svijet ima tako jednostavan razlog i smisao: da budemo s Gospodinom, da gledamo njegovu slavu i ljepotu koja je rođena iz Ljubavi.

Udaljenu od Boga, čovjeku ne preostaje ništa doli tuga i samoća, iskustvo umiranja i besmisla. Isus zna da je svatko od nas dragocjeni dar i da su naši životi usmjereni prema Očevu domu. Sva Radosna vijest, sva drama Isusova utjelovljenja, smrti i uskrsnuća stane u tu temu: vraćanja čovjeka u Božji zagrljaj.

Toliko puta upravo to previđamo, ne želeći spoznati i prepoznati otajstvo života. U toj spoznaji nalazi se i slabost i trpljenje, i grijeh koji želi da živimo u sebičnosti i zarobljenosti.

Pokojni je Anđelko tu spoznaju izricao i prericao glazbom. Poznao je glazbeni govor, ali ne samo na razini pojmovlja, nutarnjih zakonitosti, nego na razini dara, sebedarja i odricanja od sebičnosti. Pomoću svojega darivanja, svoje žrtve, oblikovao je glazbeno umijeće svojih studenata, ali – usuđujem se reći – još više, a da to do kraja nije ni znao, oblikovao je vjerničke zajednice, onu ljepotu liturgijske glazbe koja govori o kršćanskoj ljubavi, o *agape*.

I nigdje ne ostaje živjeti spomen na nekoga čovjeka tako snažno kao u molitvi, u liturgiji i njezinoj glazbi. I baš zato što nije živio sebi i baš zato što liturgijsku glazbu nije stvarao po svojoj mjeri, nego po mjeri Božje riječi i po vjeri Crkve, njegov spomen živi u molitvi i slavljenjima nas koji ostajemo na zemlji, u sigurnosti da su po Kristu nebo i zemlja, prolaznost i vječnost povezani, te da je po Kristovu vazmu i po našoj vjeri u njegovo uskrsnuće ostvaren zagrljaj nebeskoga Oca i svijeta. U tom su zagrljaju toliki koji će i dalje reći: *Pjevat ćemo Klobučarovu misu; pjevat ćemo Klobučarov psalam*. On ga nije pisao da bi to bile njegove skladbe, nego da bi u njima bio vidljiv Krist i Božja ljubav po kojoj se rađa i ljubav među ljudima.

4. Tako preludij izrasta u veliki *finale*, povezujući našu stvorenost za Boga, život u nesebičnosti i darovanosti i Božju ljubav koja jedina daje puni smisao našem postojanju i našim odnosima.

Sveti Pavao u posljednjoj reče-

nici piše: *Svaki će od nas za sebe Bogu dati račun*. Na grčkom kaže da ćemo dati *ton lógon*, što latinski prevodi riječima *rationem reddere*. Ne radi se o obračunu, o proračunatosti, nego o smislu, o odražaju Logosa, razloga našega postupanja, a u konačnosti o ljubavi.

Nekako zamišljam da je pokojni Anđelko pred Gospodina donio srce ispisano životnom partitурom i da je pjevušeći: *Tebe žeda duša moja ponizno ušao u Božji zagrljaj, moleći Gospodina da ispravi pokoji notni zapis, te čvrsto vjerujem da u zajedništvu svetih pjeva: Vječna je ljubav njegova*. Vjerujem da i sada sluša našu molitvu i pjesmu zemlje koja uz sve naše pogrješno otpjevane životne melodije, uz sav naš nedostatak sluha, i nas mijenja u ljude koji su se spremni mijenjati po mjeri Kristova dara nove pjesme.

Jer glazba ima odliku nesebičnosti, potrebe slušanja, zajedništva, neizrecivosti drugim govorima, stvaranja vidljivim nevidljivoga, prodiranja u prostore duha i osjećaja koji nam govore o istini ljudskoga života: da nismo ni njegov izvor ni uvir, a ipak u skladbi koju je tako divno za nas skladao Bog, najprije Stvaranjem, a zatim Otkupljenjem, u prvom zvuku koji ljudskom uhu nije čujan, u kapi rose uskrsne zore i u iščekivanom dolasku na kraju svijeta.

Zato, premda ispunjeni sjetom, radosno slavimo ovaj kršćanski sprovod, ponavljajući ispovijed iste vjere u kojoj je živio, radio i umro naš brat u Kristu Anđelko. Tim je darom orošena i hrvatska domovina koja samo po nesebičnosti i pogleda usmjerena dalje od zemaljske prolaznosti može živjeti radosnu novost u kojoj ima mjesta za svakoga čovjeka.

Amen.

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački:

UVOD I HOMILIJA U SVETOJ MISI ZADUŠNICI ZA POKOJNOGA ANĐELKA KLOBUČARA Zagrebačka prvostolnica, četvrtak, 1. rujna 2016. u 19 sati

Uvod

U ovoj svetoj misi kao Crkva slavimo Božju prisutnost i zajedništvo s njim u vjeri u Isusa Krista, umrloga i uskrsloga, radi naše radosti; da ne tugujemo kao oni koji nemaju nade; da ne budemo obeshrabreni zemaljskim završetkom. Došli smo ne samo moliti za svoje potrebe nego obnoviti u sebi istinu da smo iz smrti prešli u život, jer ljubimo svoje bližnje.

Braćo i sestre, u ovom slavlju, nakon što smo prijepodne na Mirogoju proslavili kršćanski sprovod i položili u grob tijelo pokojnoga maestra Anđelka Klobučara, molimo posebno za pokoj njegove duše. Stoga u ovom zajedništvu pozdravljam pokojnikovu rodbinu, subraču svećenike, kao i sve prijatelje, poznanike i suradnike pokojnoga Anđelka. Lijepo je osjetiti širinu obuhvata njegova života koji se odnosi na Crkvu i na cijelo hrvatsko društvo.

Okupili smo se ovdje, u našoj prvostolnici, u tako bliskom ozračju našem dragomu Anđelku; ozračju koje odiše njegovom višedesetljetnom prisutnošću, naročito po glazbi orgulja koje govore snagom osjećaja i nota koje nam je on ostavio, da bismo lakše živjeli svoj molitveni odnos s Bogom.

Zahvaljujemo mu kao katedralnom orguljašu, kao odgojitelju, kao sveučilišnomu nastavniku, kao akademiku, kao vrsnomu znanstveniku i umjetniku, kao skladatelju i crkvenomu služitelju, kao kršćaninu katoliku i čovjeku čista srca, kojega su drugi rado imali u svojoj sredini.

I mi stanimo pred Gospodina, priznajući svoje grijeha i moleći ga da

nas svojim oprostjenjem pročisti i milosrdem obraduje.

Pokajmo se.

Homilija Liturgijska čitanja: 1Kor 3, 18-23; Ps 24/23, 1-6; Lk 5, 1-11

1. Osjećam da u ovom slavlju najljepšu homiliju i duhovni nagovor imaju naše orgulje. Zato vas molim da ih čujete i u pozadini mojih riječi koje je izazvala Božja riječ, pomalo neobična za misu zadušnicu. Ipak, ako ju pozornije razmotrimo, u ovom spomenu njezin govor o pozivu i nije tako čudan. Ne kažemo li i na početku i na kraju svojega zemaljskoga puta: da nas je Bog pozvao u život; da je Bog nekoga pozvao u vječnost?

Ta spoznaja o pozvanosti važna je za sve što živimo, jer poziv je dar, ne ovisi o nama, nego o Božjoj dobroti. Zato se uvriježilo razlikovanje između *zanimanja* i *zvanja*. Zanimanje je dobilo značenje nekoga posla u koji ulažemo svoj napor ili usvojene vještine, dok je zvanje način življenja koji zahvaća cjelinu života, cjelinu bića, nikad dovršeno i nikada zaokruženo djelo, nego uvijek u radosnim napetostima, traženjima, težnjama koje imaju svoje ispunjenje tek u pronađenosti koja je za nas vjernike u Bogu.

Gledajući život pokojnoga Anđelka, vidimo dar, glazbeno nadahnuće i pozvanost koje je on bio svjestan. To je obilježje za koje se obično kaže: on bez toga ne može; on bez toga nije on; upravo je to sraslo s njim. O tome svjedoče orgulje u našoj katedrali, s kojima je Anđelko srastao.

2. U tom svjetlu razmatramo Isusov poziv ribarima na Genezaretskom jezeru. Isus susreće njih, ali i nas, dohvaća naše živote na rubovima noći, u trenutcima umora i razočaranja. I baš tada od nas traži gestu pouzdanja, traži da bacimo mrežu na slabu stranu svojega života; da se ne oslanjamo na svoje snage i sposobnosti.

Petar čini kako mu je rečeno i događa se nečuveno: mreže su pune, a pod težinom riba barka gotovo tone.

Čudo je uvijek izloženo višeznačnosti. Može ga se tumačiti na različite načine, čak i međusobno proturječne. Ali Petar, a očito i njegovi prijatelji, u čudesnom ribolovu vidi izvanredan znak. Premda je čudo 'objektivna danost', ono je uvijek i u našim očima; pozvani smo u običnosti vidjeti kako Bog čudima ispunja naše živote. A mi ih ne vidimo, previđajući Božju blizinu.

U trenutku pogleda pročišćena milošću Petar je zbunjen i pada na koljena, ispovijedajući svoje ljudske granice. Priznaje svoju malenost i nemoć. Netko to može doživjeti kao poraz, a netko u takvom susretu s Gospodinom vidi najveću radost. To je polazište za nove i šire poglede; dopuštanje Bogu da s našim životima čini čudo, pronađe ljude za svoja nadahnuća.

3. Kada sam shvatio da je današnje prvo čitanje maloprije naviješteni odlomak iz Poslanice Korinćanima, nisam mogao zaustaviti smiješak upućen Gospodinu. Jer to je čitanje koje sadrži rečenicu koju sam stavio na svoju mladomisničku sličicu: Sve je vaše, vi Kristovi, a Krist Božji. Pa-

vao piše kršćanima u Korintu u trenutcima razdora, prijetnje da se među vjernike ugnijezdi nesloga i uvedu kriteriji koji nisu ni crkveni ni vjernički. A to se događa svaki put kada se oslanjamo na ljudsku, a ne na Božju mudrost, na sposobnosti čovjeka, a ne na Kristov križ, i kada ne vidimo širinu i ljepotu kršćanske slobode.

Tada počinju vrijediti oni koji imaju zemaljsku vlast, bez obzira kako do nje došli; koji imaju materijalna bogatstva, bez obzira koga su radi njih zgazili; koji se predstavljaju kao uglednici, a da iz toga ugleda zjapi praznina; tada siromasi nemaju vrijednost niti za čovjeka ima mjesta; tada je cilj sukob, a ne zajedništvo građeno na istini, a najljepši plodovi duše ne pronalaze put do ljudskoga srca, dodira, do ušiju i očiju. Tada je prognana i umjetnost, ona istinska koja ljepotu vidi u ljepoti križa.

Zato mi je drago danas podići pogled prema našim orguljama i ponovno čuti u ovom slavlju melodije duha koje su nastale u vjerničkom srcu maestra Klobučara; u skromnosti njegove samoće koju je pohodio Krist, koju je prožeo Božji Duh, koju je uljepšala Bogorodica Marija, koju je proširivao milosrdni nebeski Otac.

O tome piše sveti Pavao: o širini naših mogućnosti da imamo sve i kada ne posjedujemo ništa, jer možemo biti u onoj slobodi duha koja ovisi samo o našoj pripadnosti Bogu u Isusu Kristu.

4. Nemam spoznaja o tome kako je pokojni Anđelko dobio

ime, ali ga smatram itekako prikladnim. Jer njegov je život imao crte anđeoskoga poslanja: glazbom je naviještao, bio glasnik Isusove Radosne vijesti, povezivao je nebo i zemlju kao da je orguljama spuštao ljestve da se njima popnemo do pogleda koji vidi vječnost.

I svi su mogli osjetiti, i vjernici u lađama ili u nekom skrovitom kutku naše katedrale, kao i svećenici na oltaru, kada je on bio za orguljama. Srastao je i s prostorom i s liturgijom i s ljudima. Orguljaš u našoj katedrali vrlo je nevidljiv i vrlo čujan. U toj svojoj nevidljivosti maestro Anđelko ispunjao nas je zvukom, dao orguljama da govore: da mole i jecaju, da bude pokajanje i ushit, da se nadviju nad nas moćnim tonovima; da se uvuku u naš šapat Bogu; da prate svečane procesije i glasu daju melodioznost, a miris kâda tamjana dižu pod rebrasti svod... Koliko smo puta mogli osjetiti kako ulazimo u zvuk orgulja i kako ne trebamo ništa reći, jer je taj zvuk bio naša molitva...

Srastao je s liturgijom, učio, kao vjernik bio dio vjernika, dio Crkve. Ne zaboravimo da je djelovao upravo u godinama prijelaza, u godinama liturgijske obnove, kada se promijenila obredna paradigma, najvidljivija u jeziku, s latinskoga na hrvatski.

Budući da je bio čovjek crkvenosti, on je rastao u liturgiji Crkve i slijedio njezin glas pomažući vjernicima da žive zajedništvo nošeni glazbenim izražajem. Imao je moćno sredstvo toga

zajedništva, glazbu, a mogao ga je koristiti i kao sredstvo nesloge, razilaženja, nesuglasica.

Ali on je i u tome bio velik, jer nije slijedio ljudsku mudrost, nego mudrost Gospodinovu koja govori da bacimo mrežu tamo gdje nam ljudskom mudrošću izgleda da nema nikakva ulova.

I glazbeni znalci i oni koji tek vole slušati glazbu osjetili su snagu Anđelkove glazbene improvizacije. Ta riječ (*improvizacija*) dolazi od latinske složenice koja znači: neprovidnost, nepripremljenost, neočekivanost, baš onako kako je neočekivan bio Isusov poziv, prijedlog-zapovijed, da mrežu bace na drugu stranu. Za Božji se poziv ne može pripremiti, ali postoji prostor improvizacije. Nije dostatno znanje, naučeno umijeće, nego je potrebna duša, otvorenost Božjemu Duhu.

To je nosio u sebi pokojni maestro i svjedočio otajstvo Božje mudrosti. Ona je u pouzdanju i ljubavi, u daru susreta s Gospodinom, nakon kojega započinje novi život. Hvala mu što je mnogima bio prostor susreta s Bogom, čuvajući poniznost koja je i njemu i nama omogućila da budemo zahvalni i radosni dok izgovaramo: *Grješan sam čovjek, Gospodine*, da bismo čuli Isusov milosrdni glas: *Ne boj se!*

Isus je došao k nama da bismo pošli za njim i shvatili da je sve naše: život i smrt, sadašnjost i budućnost; sve je naše ako smo mi Kristovi, jer Krist je Božji.

Amen.